

közöljék az eredetiben szereplő, a számik hagyományos életmódját dokumentáló fényképeket. Domokos a fordíthatatlanság kérdését különböző szinteken tárgyalja. A szemiotikai szintű fordíthatatlanságról szóló alfejezetben például azt is boncolgatja, miképpen lépnek párbeszédbe a mű eredeti változatában a fotók a versekkel és a sámándobok jelrendszerével, s miként alkotnak egységes mitopoézist.

Valkeapää *Üdvözet Lappföldről* című munkájának narratív stratégiáit, valamint a szerző drámai munkásságának transzkulturalitását és transzlingualitását is elemzi Domokos ebben a fejezetben.

A kötet negyedik, utolsó fejezetében (*Az irodalmi transzlingualizmus témabeli, formai és stilisztikai aspektusai*) az irodalmi transzlingualizmus szövegbeli megvalósulására és annak poétikai szerepére összpontosít a szerző. Olyan írók munkáit vizsgálja, mint a négynyelvű Anne Tardos vagy a tíz nyelvet használó Sabira Ståhlberg. Külön alfejezeteket

szentel a finn és svéd származású, Németországban élő Cia Rinne soknyelvű vizuális költészetének, a magyar születésű, Németországban élő Mora Terézia novellisztikájának és a finn–magyar Vály Sándor német nyelvű zenés performanszának. Közös valamennyi író munkájában, hogy amit egyesek nyelvi anarchiának neveznének benne, az valójában a transzlingualis írás lényege: megcáfolja az irodalom olvasójának elvárásait, szakít a nyelv szűk értelmezésével valamint a »komoly«, hagyományos írás műfajaival, és több nyelv határterületén mozog.

Domokos Johanna esszékötetét mind elméleti megalapozottsága, mind konkrét példáinak gazdagsága és elemzéseinek mélysége miatt fontos műnek tartom a 21. századi irodalomkutatási diskurzusban. Jóllehet veszélyeztetett finnugor irodalmi mezőkre összpontosít, megállapításai jóval tágabb értelemben is érvényesek.

Molnár Bodrogi Enikő

Abától Zoricáig

*J. Kovács Magda: Magyar–román, román–magyar összehasonlító keresztnévszótár
Dictionar maghiar-român, român-maghiar al numelor de botez.
Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége Kiadó, Sepsiszentgyörgy 2018. 180 old.*

Az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége fontos feladatának tekinti az anyanyelv művelésén túl magunk és kultúránk megismertetését a többségi társadalommal is. Éppen ezért az AESz kiadványai nem csupán a különböző szakterminológiák helyes használatához, fordításához, a magyar, illetve román megfelelők megtalálásához nyújt segítséget szótárai-val (vö. Fazakas Emese, Tódor Erika Mária [szerk.]: *Magyar–román oktatásterminológiai szótár*; Benő Attila, Fazakas Emese, Sárosi-Mardírosz Krisztina [szerk.]: *Román–magyar oktatásterminológiai szótár*; Benő Attila, Becze Orsolya, Erdély Judit, Nagy Zsuzsanna [szerk.]: *Magyar–román közigazgatási szótár*; Fazakas Emese [szerk.]: *Román–magyar*

közigazgatási szótár), hanem kulturális szótárak is napvilágot láttak, melyek az együtt élő népek közötti kulturális különbségeket, bizonyos kulturális elemeket hivatottak elmagyarázni, tudatosítani, ismertté tenni. Ezek a Balogh F. András által szerkesztett *Német–magyar kulturális szótár* vagy a Péntek János, Benő Attila szerkesztette *Magyar–román kulturális szótár*; illetve a Benő Attila által szerkesztett *Román–magyar kulturális szótár*.

Jól illeszkedik ide, bár első látásra akár a sorból kilógónak is vélhetnénk, a J. Kovács Magda szerkesztette, 2018-ban megjelent *Magyar–román, román–magyar összehasonlító keresztnévszótár* is. Elkészítésének elméleti alapja természetesen a

névtudomány, célja azonban újra a kulturális közeledés, az, hogy a gyakran használt, ismertebb magyar és román keresztnévnek román, illetve magyar nyelvi megfelelőit a szélesebb közönséggel is megismertesse, úgy, hogy közben eloszlat néhány félreértést, több évtizedes rossz beidegződésekre hívja fel a figyelmet, valamint általában tájékoztat a nevek etimológiájáról is.

A könyv úttörő a maga nemében, hiszen eddig ilyen munka nem született, egyetlen kivételtől eltekintve, ez a Hajdú Mihály által 1983-ban Budapesten közreadott *Magyar–angol, angol–magyar keresztnévszótár*. Ez a törekvés, vagyis a leggyakrabban használt világnyelv felé való nyitás vitathatatlanul fontos, ám talán ennél is sürgetőbb az, hogy a környező országokban kisebbségi sorban élő magyarok az illető többségi nemzetekkel (román, szlovák, szerb, ukrán, horvát, szlovén, német) jobban megismertessék személynévrendszerüket, ezzel segítve a személynévhasználatot, illetve a személynévtervezést. Az ilyen munkák révén segíthető elő az, hogy neveinket minél inkább helyesen írják, értelmezzék, esetleg a megfeleltetés is helyes legyen. A szerző, J. Kovács Magda következetesen *megfeleltetést* és nem *fordítást* ír, hiszen azt vallja, hogy minden egyén neve kizárólag eredeti, anyanyelvi formában fejezi ki az önazonosságot, hiszen minden nyelv utónévrendszere is valójában egységes, lefordíthatatlan.

A kötet szerkezete a következő: az elsőként beszerkesztett tartalomjegyzéket két, magyar és román nyelven megírt, azonos tartalmú előszó követi. Itt olvashatunk a szótár elkészítésének motivációjáról, a nehézségekről is, amelyekbe a szerző a szerkesztés során ütközött, különösen a megfelelő román forrásmunkák hiányára hívja fel a figyelmet.

A kötet a címnek megfelelően két fő részre tagolódik. Az első részben több mint 2000 magyar keresztnévet mutat be, és magyaráz a szerző a román olvasók számára. A tulajdonképpeni szótári részt három kis eligazító, a használatot megkönnyítő fejezet előzi meg, ebből kettő minden szótár elmaradhatatlan része: a rövidítések és jelek feloldása, valamint a szócikkek felépítésének magyarázata. Itt kapott helyet egy újszerű kis fejezet is, amely

a magyar ábécé betűinek hangértékét taglalja, és románul magyarázza meg a román nyelvtől eltérő ejtésbeli és írásbeli különbségeket, igen szemléletesen, angol, francia és német példákat is felhasználva. Ugyanilyen eligazítást találni a Benő Attila által szerkesztett *Román–magyar kulturális szótár* elején is, gondolom, ez a bevált módszer a sorozat része, és a lektorok (jelesül Benő Attila és Péntek János) keze is benne van abban, hogy itt újraközlik ezeket a tudnivalókat.

A szótári rész természetesen ábécérendben sorjázza a magyar utóneveket (magyar alatt itt természetesen nem a csak magyar etimológiájú neveket kell érteni, hanem a magyar névadásban használatos keresztnéveket). Itt szeretném azt is megjegyezni, hogy, amint a szótárnak sem, jelen ismertetőnek természetesen nem célja a magyar keresztnévrendszer történeti-etimológiai szempontú bemutatása, rendszerezése. Az egyes névalakok után azonban a szerző a kötet legvégén feltüntetett szakirodalom alapján megadja ezeknek etimológiáját – ha nincs román megfelelő –, ha van, akkor mindjárt az következik, végül az angol nyelvi változat, ha létezik olyan. Bizonyos nevek esetében tévedéseket oszlat el, rosszul rögződött fordításokat (ez esetben talán nem beszélhetünk megfeleltetésről) szeretne felszámolni. Ilyenről találkozunk például mindjárt az elején az *Adalbertnél*. Dólt betűvel röviden írja a megjegyzést: „Nu este înrudită cu magh. *Béla*.” ’Nem rokon a magyar *Bélával*.’ Ugyanígy az *Ágnes* esetében is jelzi, hogy nem tévesztendő össze az *Ágnetával*, hiszen ez utóbbi nem része a hivatalos román névrendszernek. Az *Ágnétáról* lennebb azt olvashatjuk, hogy az az *Ágnes* kicsinyítőképzős latinított változata. Ugyanígy nincs köze az ótörök eredetű *Ákosnak* sem a hangzás alapján mesterségesen létrehozott *Acațiuhoz*.

Némi zavart okozhat az, hogy, míg a magyar–román részen több nevet is megfeleltet ugyanannak a román keresztnévnek, ez fordítva nem így van, például az *Arkád* és *Árkos* (amelyek nem rokonai az *Árpádnak*) román megfelelője az *Arcadie*. Azonban ha a román–magyar részt lapozzuk fel, az *Arcadie* névnel csupán egyetlen magyar megfelelőt,

az *Arkádót* találjuk. Ennek oka az, hogy bizonyos magyar neveknek nincs megfelelőjük a román nevek között.

Kíváncsian kerestem meg a *Mátyás* nevet, hiszen többször is fellángolt már a vita a sajtóban is Mátyás király román elnevezése miatt. Itt a magyar–román részben azt találjuk, hogy a *Máté* és a *Mátyás* román megfelelője egyaránt a román *Matei*. Mindkét név ugyanabból a héber névből származik, a *Máté* a héber név becézett változatából alakult ki, és görög közvetítéssel került a magyarba, míg a *Mátyás* latin közvetítéssel került nyelvünkbe. A román–magyar részben viszont a *Matei* megfelelőjeként a *Máté*, a *Matianak* pedig a *Mátyás* szerepel. A *Matei* szócikében szerepel az is, hogy nem tévesztendő össze a *Matia* (*Mátyás*) névvel. Talán a másik oldalon is jobban el kellett volna különíteni a két nevet, mert úgy gondolom, a szótárt olvasva sem jutnak nyugvópontra a *Matei Corvinul* elnevezés körüli viták.

A második rész mintegy fele az elsőnek, a román–magyar rész kb. 1000 névcikket tartalmaz. Itt is megtaláljuk a rövidítések és jelek feloldását, a román ábécé betűinek megfelelő hangok lajstromát, valamint a szócikkek felépítéséről való tájékoztatást. Mint az első részben is, a név után rögtön következik a jelzés, hogy női, vagy férfi névről van-e szó, majd a magyar megfelelő Ladó János *Magyar utónévkönyve* alapján az oldalszám jelölésével. Ha a román keresztnévnek nincs magyar megfelelője, akkor jelzi a szerző, hogy milyen nyelvből eredeztethető az illető név, és mi a jelentése az adott nyelvben.

Tudjuk, hogy teljes szótár nem létezik, ez is csupán egy válogatás a két névrendszerből. A magyar–román rész a Magyarországon anyakönyvezhető nevek nagy többségéből állt össze, ezeket a szerző a Ladó, illetve Hajdú könyveiből gyűjtötte, a román neveket pedig, román keresztnévszótár hiányában, elsősorban Christina Ionescu *Mică enciclopedie onomastică* (Bukarest, 1975), Tatiana Petrache *Dicționar enciclopedic al numelor de botex* (Bukarest, 1998) munkáiból válogatta.

A szótár tipográfailag is nagyon jó minőségű, könnyen olvasható, jól használható, áttekinthető. A modern borító – Ördög-Gyárfás Ágota munkáját dicséri – természetesen a sorozathoz illeszkedik, a többi kiadványtól színében különbözik. Csupán néha fedezhetők fel apró hibák az írásjelek használatában, különösen a félidézőjelek keverednek el, de ennyi mellékjel, rövidítés alkalmazásakor ez megbocsátható.

Szerencsés volna, ha a kötet eljutna a román anyakönyvvezetőkhez is, hiszen számos elírás, figyelmetlenség, értetlenség lenne kiküszöbölhető a szótár használatával, a névrendszerek kölcsönös ismeretével. Alkalmazása, használata az alapvető emberi jogok, a nyelvi jogok területén is előrelépést jelenthetne. Ugyanakkor laikusok is haszonnal forgathatják újszülött gyermekük névválasztásakor.

Üdvözlendő tehát a könyv megjelenése, amely reményeink szerint példaként szolgál a többi környező országban élő magyar nyelvésznek, névtudósnak a hasonló tematikájú szótárak megszerkesztéséhez.

Tamásné Szabó Csilla

Contents

Zsuzsánna Dohi: The Place of the Woman in the World Based on Peace, the <i>Pax</i> Series by Ferenc Pápai Páriz	1
Tímea Berki: "Dear uncle Brassai!" Approaches to the Correspondence of a 19 th Century Scholar	11
Gabriella-Nóra Tar: "Watermarks" from Eginald Schlattner for a Transylvanian Women's Reading Book	23
Anna Borgos: "If you want to have a dust-free air, buy a vampyr vacuum cleaner!" Alice Hermann and the Beginnings of the Psychology of Advertising.....	34
Anna Keszeg: Women's Roles and Female Characters in HBO's East European Original Productions	43
Orsolya András: Visibility and Invisibility through the Ages of Translation.....	53

Workshop

László Büky: Astral-Music: The Textual and Musical Order of a Poem by Sándor Weöres.....	65
Zselyke András: About the Origins of Romanian Toponyms from the Aranyos Region.....	82
Borbála Zsemlyei: Verbs formed with the Suffix -kál in the <i>Historical Dictionary of the Hungarian Language in Transylvania</i>	99

Reviews

András A. Gergely: Southern Themes in the Novelist Experience	110
Zalán Serestély: Guesthood as a Guest.....	112
Tímea Berki: Wrapped in Cloak. Gaal György's Five Decades of Work	115
Enikő Molnár Bodrogi: Endangered Language – Endangered Literature	119
Csilla Szabó Tamásné: From Aba to Zorică. <i>Hungarian-Romanian, Romanian-Hungarian Comparative Dictionary of Surnames</i>	121

Cuprins

Dohi Zsuzsánna: „Locul” femeii în lumea bazată pe ideea păcii a lui Ferenc Pápai Páriz – seria de cărți <i>Pax</i>	1
Berki Tímea: „Dragă nenea Brassai!” Abordări ale corespondenței unui savant din secolul 19	11
Tar Gabriella-Nóra: „Filigranele” lui Eginald Schlattner pentru o carte de lectură ardeleană pentru femei.....	23
Borgos Anna: „Dacă doriți aer fără praf cumpărați un aspirator Vampyr!” Hermann Alice și începuturile psihologiei publicității.....	34
Keszeg Anna: Roluri și caractere feminine în serialele originale produse de HBO Europa de Est.....	43
András Orsolya: Vizibilitate și invizibilitate în epocile traducerii.....	53

Atelier

Büky László: Poezia <i>Csillagzene</i> (Muzică astrală) de Sándor Weöres: aranjamentul ei textual și muzical	65
András Zselyke: Despre toponimele românești din regiunea Arieșului.....	82
Zsemlyei Borbála: Verbe formate cu sufixul <i>-kál</i> în <i>Dicționarul istoric al lexicului maghiar din Transilvania</i>	99

Recenzii

A. Gergely András: Teme sudice în experiența romanului	110
Serestély Zalán: Vizită peste vizită	112
Berki Tímea: Înelit în mantie. Cei 50 de ani de activitate ai scriitorului Gaal György	115
Molnár Bodrogi Enikő: Limbă periclitată – literatură periclitată	119
Tamásné Szabó Csilla: De la Aba la Zorică. Despre <i>Dicționarul maghiar-român, român-maghiar al numelor de botez</i>	121

Tartalom

Dohi Zsuzsánna: A nő „helye” Pápai Páriz Ferenc békére alapozott világában / Pax-sorozatában	1
Berki Tímea: „Édes jó Brassai bácsi!” Közelítések egy 19. századi tudós levelezéséhez.....	11
Tar Gabriella-Nóra: Vízjelek Eginald Schlattnertől egy erdélyi, női olvasókönyvbe	23
Borgos Anna: „Ha pormentes levegőt akar, vegyen Vampyr porszívót!” Hermann Alice és a reklámlélektan kezdetei	34
Keszeg Anna: Nőszerepek és nőképek az HBO-Europe kelet-európai sorozataiban	43
András Orsolya: Láthatóság és láthatatlanság a fordítás korszakaiban	53

Műhely

Büky László: Egy Weöres Sándor-vers szöveg- és zenerendje	65
András Zselyke: Az Aranyos-vidéki román helynevek eredetéről	82
Zsemlyei Borbála: <i>-kÁl</i> végű igék az <i>Erdélyi magyar szótörténeti tárban</i>	99

Szemle

A. Gergely András: Déli témák a regénytapasztalatban	110
Serestély Zsolt: Vendégség vendégségen.....	112
Berki Tímea: Köpönyegbe burkolva. Gaal György öt évtizedes munkásságáról	115
Molnár Bodrogi Enikő: Veszélyeztetett nyelv – veszélyeztetett irodalom	119
Tamásné Szabó Csilla: Abától Zoricáig.....	121

